

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 0 Пс 103423 17 Рев
Бања Лука, 08.02.2018. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Биљане Томић, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Дарка Осмића, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Л.П. д.о.о. М.Г., кога заступа пуномоћник Г.М., , против тужених 1. МФ. Б. а.д. Б.Л., коју заступају пуномоћници М.П. и С.Г., адвокати из Б.Л., 2. В.С., власник СОД.Г. п. Б.Л. и СУР.Р., , ради утврђења и исплате, вриједност спора 1.311.299,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 103423 16 Пж од 27.12.2016. године, на сједници одржаној дана 08.02.2018. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Захтјев туженог МФ. Б. а.д. Б. Л. за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 4.387,50 КМ, се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 103423 13 Пс од 01.07.2016. године, одбијен је тужбени захтјев тужитеља: да се утврди да су ништави мјенична изјава јемца Л. П. д.о.о. М. Г. од 09.11.2010. године којом је тужитељ уручио туженој МФ. Б. а.д. Б.Л. (у даљем тексту: првотужена) 5 комада бјанко властитих мјеница број РС421504758, РС421504761, РС421504762, РС 421504763 и РС 421504785 као покриће плаћања обавеза из уговора о дугорочном кредиту (правилно би било: краткорочном кредиту) број 1838-2/10 од 09.11.2010. године којим је првотужена одобрила кредит туженом В.С, власник СОД. Г.п. Б.Л. и СУР. Р. (у даљем тексту: друготужени), изјава јемца о отвореним пословним рачунима код банака у земљи од 09.11.2010. године којом је тужитељ уручио првотуженој као повјериоцу 2 комада бјанко властитих налога за пренос, у сврху покрића плаћања обавеза из уговора о дугорочном кредиту којим је одобрен кредит друготуженом у износу од 30.000,00 КМ, мјенична изјава јемца од 09.11.2010. године којом је тужитељ уручио првотуженој 5 комада бјанко властитих мјеница број РС421504764, РС421507784, РС421504788, РС421504757 и РС421504786 као покриће плаћања обавеза из уговора о револвинг кредиту број 1838А-2/10 од 09.11.2010. године, изјава јемца о отвореним пословним рачунима код банака у земљи од 09.11.2010. године којом је тужитељ уручио првотуженој као повјериоцу 12 комада бјанко властитих налога за пренос, у сврху плаћања обавеза из уговора о револвинг кредиту којим је

одобрен кредит друготуженом у износу од 10.000,00 КМ, мјенична изјава јемца од 11.03.2011. године којом је тужитељ уручио првотуженој 3 комада бјанко властитих мјеница број РС421571918, РС421571919, РС421571920 као покриће плаћања обавеза из уговора о краткорочном кредиту (правилно би било: дугорочном кредиту) број 455-2/11 од 11.03.2011. године, изјава јемца о отвореним пословним рачунима код банака у земљи од 11.03.2011. године којом је тужитељ уручио првотуженој као повјериоцу 12 комада бјанко властитих налога за пренос, у сврху плаћања обавеза из уговора о краткорочном кредиту којим је одобрен кредит друготуженој у износу од 30.000,00 КМ, уговор о солидарном јемству број 455-Ц/11 од 11.03.2011. године закључен између тужитеља и првотужене и мјеница број РС421504758 од 14.10.2011. године на износ од 6.212,01 КМ, мјеница број РС421504762 од 14.10.2011. године на износ од 6.212,01 КМ, мјеница број РС421504763 од 16.03.2012. године на износ од 28.944,01 КМ, мјеница број РС421504764 од 14.10.2011. године на износ од 656,61 КМ, мјеница број РС 421504784 од 24.01.2012. године на износ од 11.016,85 КМ, мјеница број РС 421571919 од 16.03.2012. године на износ од 29.338,14 КМ, мјеница број РС421571918 од 25.01.2013. године на износ од 30.838,14 КМ; да се обавеже првотужена да врати тужитељу мјеничне бланкете број РС421504761 и РС421504785 као покриће плаћања обавеза из уговора о дугорочном кредиту, РС број 421504787, РС421504757 и РС421504786 као покриће плаћања обавезе из уговора о револвинг кредиту, РС број 421571920 као покриће плаћања обавеза из уговора о краткорочном кредиту, 12 комада бјанко властитих налога за пренос у сврху покрића плаћања обавеза из уговора о дугорочном кредиту, уговора о револвинг кредиту и уговора о краткорочном кредиту; да се обавеже првотужена да тужитељу врати – исплати незаконито наплаћени износ од 18,08 КМ, наплаћен на име отплате кредита који су пренесени са пословних рачуна по мјеници РС421504762, са законском затезном каматом почев од 14.10.2011. године па до исплате, износ од 656,61 КМ наплаћен по мјеници РС број 421504764, са законском затезном каматом почев од 14.10.2011. године па до исплате, под пријетњом блокаде рачуна уплаћен износ од 4.072,79 КМ (30.05.2011. године уплаћен износ од 2.001,02 КМ и 12.08.2011. године износ од 2.071,77 КМ), са законском затезном каматом од 12.08.2011. године па до исплате; да се обавежу првотужена и друготужени да тужитељу солидарно накнаде штету насталу незаконитом блокадом пословних рачуна и то на име изгубљене добити за период од 14.10.2011. године па до 22.03.2016. године у износу од 996.639,00 КМ, са законском затезном каматом почев од 07.04.2016. године па до исплате, те на име доспјеле законске затезне камате на изгубљену добит за период од 2011. до 2015. године износ од 314.660,00 КМ, као и захтјев за накнаду трошкова парничног поступка. Тужитељ је обавезан да првотуженој надокнади трошкове парничног поступка у износу од 14.976,00 КМ, са законском затезном каматом почев од пресуђења па до исплате.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 103423 16 Пж од 27.12.2016. године жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена. Одбијени су захтјеви тужитеља и првотуженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побија тужитељ због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се побијана пресуда преиначи или да се иста укине и предмет врати на поновно суђење.

У одговору на ревизију првотужени предлаже да се изјављена ревизија одбије као неоснована, док друготужени није дао одговор на ревизију.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља: да се утврди ништавост мјеничних изјава тужитеља на основу којих су издате мјенице серијских бројева наведених у изреци првостепене пресуде, изјава о отвореним пословним рачунима код банака са издатим бјанко властитим налозима за пренос, уговора о солидарном јемству закљученог између тужитеља и првотужене, те датих мјеница; да се првотужена обавезе на враћање мјеничних бланкета серијских бројева означених у изреци првостепене пресуде и бјанко властитих налога за пренос; да се обавезе на враћање наплаћених износа; те да се тужени солидарно обавезу на накнаду штете, по основу изгубљене добити, са законским каматама и трошковима поступка.

Одлучујући о захтјеву тужитеља, по проведеном доказном поступку, првостепени суд је утврдио: да је тужитељ потписивањем мјеничних изјава и издавањем бјанко мјеница, властитих налога за пренос, те закључењем уговором о солидарном јемству са првотуженом број 455-2/10 од 11.03.2011. године, гарантовао отплату кредита друготуженог који су одобрени од стране првотужене; да се радило о три подигнута кредита и то по уговору о краткорочном кредиту број 1838-2/10 од 09.11.2010. године, на износ од 30.000,00 КМ, уговору о револвинг кредиту број 1838а-2710 од 09.11.2010. године и уговору о дугорочном кредиту број 455-2710 од 11.03.2011. године; да су осим ових средстава обезбјеђења за враћање кредита, уговорима између првотужене и друготуженог била уговорена и друга средства обезбјеђења; да је пословна сарадња тужитеља и друготуженог трајала и прије закључења предметних уговора о кредиту (друготужени је као подизвођач обављао грађевинске радове за тужитеља), те је тужитељ гарантовао за отплату и других кредита друготуженог, које је он подизао у 2009. и 2010. години, те да је тужитељ знао за цјелокупну финансијску ситуацију друготуженог; да је првотужена прије одобравања означених кредита путем кредитних анализа дала приједлог за одобрење кредита у процедури која је прописана Одлуком о минималним стандардима за управљање кредитним ризиком и класификацији активе банака, тако што је испитала финансијску ситуацију корисника кредита и сигурност инструмената обезбјеђења, те је након тога донијела одлуку да се кредити пласирају; да Агенција... Р.С. није утврдила било какву незаконитост у поступку додјеле кредита; да друготужени, као корисник кредита, није уредно враћао кредите због чега је првотужена активирала уговорене инструменте обезбјеђења путем принудног извршења, блокадом рачуна на основу издатих мјеница које је попуњавала у складу са мјеничном изјавом и на основу уговора о солидарном јемству; да су на тај начин од тужитеља наплаћени износ од 18,08 КМ (по мјеници број Рс 421504762) и износ од 656,61 КМ (по мјеници број РС 421504764), те је тужитељ сам платио износ од 4.072,79 КМ; да првотужена и након активирања ових средстава обезбјеђења није успјела наплатити цјелокупно доспјело потраживање без обзира на већи број поступака принудне наплате како према друготуженом као кориснику кредита, тако и према тужитељу као солидарном јемцу и да из тог разлога првотужена није вратила неискориштене мјеничне банкете и налоге за пренос.

На темељу тих чињеница, те утврђујући: да су предметне мјеничне изјаве и мјенице израз слободне воље, да нису резултат заблуде и преваре, и да су сачињене у складу са одредбом члана 18. став 2. Закона о мјеници ("Службени гласник Републике Српске", бр. 32/01); да су спорне изјаве којима је дата сагласност за пренос средстава на рачунима у складу са одредбама уговора о кредитима, уговором о солидарном

јемству, те у складу са одредбама члана 17. и 20. Закона о унутрашњем промету ("Службени гласник Републике Српске", бр. 12/01); да је предметни уговор о солидарном јемству закључен у складу са одредбама 997. до 1004. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 и 57/89 те "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04- даље: ЗОО) и да није супротан принудним прописима, првостепени суд је закључио да није основан захтјев да се исти утврде ништавим. Утврђујући, даље, да су бјанко налози за пренос средстава са рачуна дати у складу са уговорима о кредитима и уговором о солидарном јемству, те како потраживања првотужене по предметним уговорима о кредитима нису у цјелости наплаћена, првостепени суд је закључио да није основан ни захтјев за поврат неискориштених мјеничних бланкета. Утврђујући да је првотужена спорне новчане износе наплатила у складу са закљученим уговорима и изјавама односно у складу са датим овлашћењем, нашао је да није основан ни захтјев за исплату (враћање) захтјеваних новчаних износа. Цијеневши да у описаном поступању првотужене нема елемената противправности, првостепени суд је закључио да нису испуњене законске претпоставке за накнаду штете прописане одредбом члана 154. ЗОО, па је одбио и захтјев тужитеља за накнаду штете.

Одлучујући о жалби тужитеља другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда. Сагласно томе, изјављену жалбу је одбио и првостепену пресуду потврдио.

Нижестепеним пресудама захтјев тужитеља је правилно одбијен.

У првобитно поднесеној тужби захтјев тужитеља је утемељен на тврдњи да је првотужена несавјесно обрадила предметне кредите, да није извршила провјеру солвентности главног дужника, те да је тиме код потписивања средстава обезбјеђења кредита тужитељ доведен у заблуду. У уређеној тужби тужитељ тврди да је предметне кредите првотужена одобрила противно принудним прописима и да су из тог разлога предметне изјаве и уговор ништави.

Према чињеничном утврђењу нижестепених судова, које према одредби члана 240. став 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - даље: ЗПП) не може бити предмет испитивања у ревизионом поступку, тужитељ и друготужени су у дугогодишњој пословној сарадњи (друготужени је даљи рођак тужитеља и као подизвођач је изводио грађевинске радове за тужитеља), а тужитељ је у више наврата био јемац за кредите које је подизао друготужени (тужитељ у ревизији наводи да је у 7 наврата јемчио за кредите друготуженог), чак је неке кредите друготуженог и враћао, па му сигурно финансијско стање друготуженог у вријеме потписивања спорних изјава и уговора о солидарном јемству и других средстава обезбјеђења није било непознато. При томе, законски заступник тужитеља у исказу датом у својству парничне странке је изјавио да је знао шта потписује, какав је значај јемства и да је упознат са свим одредбама уговора.

Код таквог стања ствари, које је супротно ревизионим наводима резултат правилне оцјене изведених доказа (превасходно исказ законског заступника тужитеља и свједока Ђ.С.), правилан је закључак нижестепених судова да није доказано постојање заблуде на страни тужитеља, па се не могу прихватити ревизиони наводи којима се тужитељ поново позива на постојање заблуде.

Другачији закључак не могу исходити ревизиони наводи тужитеља да првотужена није благовремено достављала податке о кредитима друготуженог у Ц. регистар кредита и тврдња да је доведен у заблуду због података из Ц. регистра кредита од 28.02.2011. године. Наиме, спорна средства обезбјеђења за два кредита су из новембра мјесеца 2010. године (значи прије извода од 28.02.2011. године). У односу на средства обезбјеђења за трећи кредит (која су из марта мјесеца 2011. године), с обзиром на предње утврђење да је тужитељ био упознат са финансијским стањем друготуженог, ови подаци не могу бити пресудни за формирање слободне воље тужитеља.

Према томе, у доказном поступку тужитељ није доказао наводе тужбе о постојању заблуде на његовој страни у вријеме давања спорних средстава обезбјеђења, у смислу одредбе члана 61. ЗОО, која би, уосталом, и да је доказано њено постојање водила рушљивости предметних изјава и уговора и не би могла бити основ за утврђење ништавости како је тужитељ поставио захтјев у овој парници.

Ревидент, у даљим наводима ревизије, понавља тврдње из тужбе да првотужена приликом обраде и одобравања предметних кредита није поступала у складу са одредбама Закона о банкама ("Службени гласник Републике Српске", бр. 74/02, 24/03), Одлуком о минималним стандардима за документовање кредитних активности банака ("Службени гласник Републике Српске", бр. 12/03), Одлуком о централном регистру кредита, пословних субјеката и физичких лица у БиХ ("Службени гласник Републике Српске", бр. 3/07 и 13/09), Законом о централној банци БиХ („Службени гласник БиХ“ број 1/97 до 76/06), па да се из тог разлога ради о ништавим изјавама и уговору, који наводи нису основани.

Наиме, Агенција за банкарство Републике Српске је, између осталог, према одредби члана 4. и 26. Закона о агенцији за банкарство Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 67/07-пречишћени текст) овлаштена за надзирање пословања банака односно контролу рада и законитости пословања банке. У доказном поступку, како су то правилно закључили и нижестепени судови, није произашло да је првотужена поступала противно својим актима, актима Агенције за банкарство РС, нити законима којима се уређује пословање банака, што значи да нису доказани наводи тужбе да је првотужена поступала супротно наведеним прописима.

Нису основани ни ревизиони наводи да предметни кредити нису могли бити обезбјеђени мјеницама сходно одредбама Закона о заштити потрошача ("Службени гласник Републике Српске", бр. 6/12 и 63/14), који законски пропис, како то правилно налази и првостепени суд, није примјењив у конкретном случају, с обзиром да се односи на физичка лица (члан 1. и 2. закона), а не и на лица која у својству самосталног предузетника обављају привредну дјелатност и која су у својим правима и обавезама изједначена са привредним друштвима.

Даљи ревизиони наводи, којима се инсистира на томе да обавеза јемца не може бити већа од обавезе главног дужника, да се не може вршити наплата од супсидијарног јемца прије него од главног дужника, да се тужитељ има ослободити плаћања јер је првотужена „испустила“ заложене покретне ствари друготуженог (које су отуђене прије покретања извршног поступка против друготуженог), су без утицаја с обзиром да је тужитељ потписао уговор о солидарном јемству, те да солидарни јемац одговара за обавезе исто као главни дужник (члан 1004. став 3. ЗОО). Поготово су, за одлуку о

тужбеном захтјеву, ирелевантни наводи ревидента којима се истиче да је друготужени фалсификовао пореске пријаве.

Произлази, да, није било мјеста усвајању тужбеног захтјева за утврђење ништавости предметних изјава, уговора и мјеница, у смислу одредбе члана 103. ЗОО. Како потраживања првотужене, по кредитима који су били обезбјеђени спорним средствима обезбјеђења, нису измирена, то нема ни основа да се наложи поврат неискориштених мјеничних бланкета, нити да се наложи поврат наплаћених износа, с обзиром да је наплата извршена у складу са законом.

Датим изјавама, које је тужитељ дао својом слободном вољом, првотужена је била овлаштена да изврши блокаду рачуна тужитеља и изврши принудну наплату дијела потраживања (што није у супротности са одредбама Закона о унутрашњем платном промету), па је правилно одбијен и захтјев за поврат наплаћених износа.

Како је, према изложеном, првотужена у конкретном случају поступала у складу са законом, односно како није поступала на противправан начин, то је правилан и закључак нижестепених судова да нису испуњене законске претпоставке (члан 154. став 1. ЗОО) за накнаду штете што значи да је и у овом дијелу захтјев тужитеља правилно одбијен.

Како, дакле, ревизионим наводима није доведена у озбиљну сумњу правилност и законитост нижестепених пресуда, то је изјављена ревизија одбијена, примјеном одредбе члана 248. ЗПП.

Захтјев првотужене за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 4.387,50 КМ, је одбијен, јер се не ради о нужном трошку који има у виду одредба члана 387. став 1. ЗПП.

Предсједник вијећа
Биљана Томић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић